

14.01.2019

**STM:N LAUSUNTO HALLINTOVALIOKUNNALLE; HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE
RAHANKERÄYSLAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 214/2018 VP)**

Hallintovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä (STM) asiantuntijalausuntoa liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle rahankeräyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 214/2018 VP).

Ehdotus uudeksi rahankeräyslainsäädännöksi on saanut laajaa kannatusta. Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman tavoitetta helpottaa vapaaehtoistoimintaa rahankeräysmenettelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa keventämällä ja lupamenettelyjä sujuvoittamalla.

Uudistuksessa rahankeräyksen yleishyödyllisyysedellytys säilytettäisiin, lupamenettely uudistettaisiin ja luotaisiin uusi ilmoituksenvarainen pienkeräysmenettely. Uudistuksella pyritään rahankeräysten järjestäjien hallinnollisen taakan kevenemiseen ja rahankeräysten järjestämisen mahdollistumiseen nykyistä joustavammin.

Esityksen hyödyt kohdistuisivat erityisesti kansalaisjärjestöihin ja vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan. Esityksellä olisi merkittäviä vaikutuksia kansalaisyhteiskuntaan muun muassa kansalaisaktivismiin ja paikallisyhdistystoiminnan sekä kolmannen sektorin kasvavien varainhankintamahdollisuuksien seurauksena.

Rahankeräykset tukevat järjestöjen ja kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä. Julkisen rahoituksen saatavuuden vähentyessä myös kolmannen sektorin järjestöt ovat nähneet tärkeänä panostaa tulevaisuudessa enemmän sekä kansalaisilta että yrityksiltä saatavaan rahoitukseen.

Järjestöjen ja kolmannen sektorin rahoitus nojaa tällä hetkellä vahvasti rahapelitoiminnasta saataviin tuottoihin. Rahapelitoiminta linkittyy esitykseen myös sitä kautta, että tiedettä ja mm. Kansallislatterian toimintaa rahoitetaan osin rahapelitoiminnan tuotoista. Yliopistot ja Kansallislatteria sisältyisivät toimintoihin, joiden rahoitusta rahakeräyksiin halutaan esityksessä helpottaa.

Suomalaisten rahapelaamiseen ja sen sääntelyyn kohdentuu tällä hetkellä muutoksia. Näillä muutoksilla on todennäköisesti tulevaisuudessa vaikutusta rahapelitoiminnasta saataviin yleishyödyllisiin toimintoihin kohdentuviin tuottoihin. Ihmisten auttamishalu on osaltaan motivoinut kansalaisia pelaamaan rahapelejä. Tämän auttamishalun toteutumiselle on hyvä olla vaihtoehtoisia kanavia tilanteessa, jossa mm. rahapelaajien määrä vähenee.

Rahapelitoiminta elää vahvaa murroskautta, jossa rahapelaajien määrän vähenemisen ohella kulutus saturoituu, rahapelaaminen siirtyy tosiasiallisesti kilpailtuun sähköiseen markkinaan ja haittojen ehkäisyn ja vähentämisen toteutus on entistä haastavampaa sovittava yhteen kanavointikyvyn ja nykytasoisten tuotto-odotusten kanssa. Mahdollisuudet vaikuttaa näihin muutoksiin lainsäädännön ja politiikan keinoin ovat rajalliset.

Rahapelitoiminnasta yleishyödyllisiin tarkoituksiin ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan turvaamiseen kanavoituva rahoitus tulee tulevaisuudessa todennäköisesti vähenemään. Tulevaisuuden rahapelipolitiikka vaikuttaa siihen, miten vahva pitkän aikavälin muutos on. Yksinoikeusjärjestelmästä kiinni pitäminen edellyttää haittojen ehkäisyyn järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti tähtääviä toimia ja politiikkaa, joka ei maksimoi tuottoja. Mikäli yksinoikeusjärjestelmää taas lähdetään purkamaan, pienenee kolmannen sektorin, kansalaisyhteiskunnan ja koko yleishyödyllisen toiminnan rahoitus nykyiseen verrattuna todennäköisesti paljon enemmän.

On hyvä, että rahankeräysmenettelyjä sujuvoitetaan ja kevennetään. Tämä mahdollistaa kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan rahoituksen monipuolistumisen, mikä puolestaan voi osaltaan keventää Veikkaus Oy:n rahapelitoimintaan eri tahoilta kohdentuvia tuotto-odotuksia. Uudistus voi samalla potentiaalisesti vähentää osalle toimijoista ja toiminnoista tyypillistä vahvaa riippuvuutta rahapelitoiminnan tuotoista ja lisätä näin kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja autonomiaa tulevaisuudessa. Samalla on todettava, että rahankeräysten kautta mainitun toiminnan rahoittaminen ei toistaiseksi ole ollut runsasta. Laajamittaisempi muutos vaatisi niin rahankeräämisen kuin lahjoittamisen kulttuurien ja ajattelun muutosta.